

Krajinné plánovanie ako nástroj na ochranu, plánovanie, manažment a tvorbu krajiny

M. Kozová, M. Finka, P. Mišíková: Landscape Planning as a Tool for Protection, Planning, Management and Design of the Landscape. Život. Prostr., Vol. 41, No. 3, p. 117 – 121, 2007.

During last 40 years several original landscape-ecological methods have been elaborated in Slovakia. This forms good bases for landscape planning nowadays. In spite of the long-term experience with elaboration of landscape plans, legal framework was anchored to the Slovak legislation only by amendment of the Building Code (Act No. 237/2000). In the period 2003 – 2006 preparatory works on a proposal of the Landscape Planning Act were realised. The act proposal was built upon positive experience acquired in the field of landscape planning at home and also abroad and its “philosophical” basis was the LANDEP methodology (Landscape Ecological Planning), oriented to ecological optimisation of landscape use. To that methodological basis other methodologies also entered, aimed at evaluation of landscape image, landscape character, visual impact of human activities on the landscape, delineation of landscape types, procedures of integrated landscape management, procedures of valuation of environmental quality, environmental security etc. In 2007, based on a new negotiation between the Ministry of Environment and Ministry of Construction and Regional Planning, preparation of the Act on Landscape Planning was stopped. Selected requirements of landscape planning will be integrated into the new Building Code. At the same time the amendment of the Act on Nature and Landscape Protection containing landscape planning principles is in the preparation process.

V Ústave biológie krajiny SAV už v 70. r. 20. stor. vznikla teória metodiky ekologického plánovania krajiny (LANDEP), ktorej hlavnými autormi sú prof. M. Ružička a prof. L. Miklós. LANDEP je skratkou anglického (ale tiež ruského alebo nemeckého) názvu *Landscape Ecological Planning*. Metodika predstavuje originálny vedecký postup, ktorého cieľom sú alternatívne návrhy ekologicky priaznivého priestorového usporiadania navrhovaných činností v krajine.

Ďalší vedecký postup – metodika geografickej syntézy – vznikol na pôde Geografického ústavu SAV (autori: prof. J. Drdoš, Dr. J. Urbánek, prof. E. Mazúr, prof. J. Ofahel a prof. M. Huba) v rámci aktivít medzinárodného programu *Geoekologické základy manažmentu krajiny*. Táto metodika sa skladá z troch hlavných krokov: 1. krajinná analýza a syntéza, 2. krajinná diagnóza a 3. krajinná prognóza.

Obidve metodiky sa v priebehu nasledujúcich rokov uplatnili v stovkách projektov pri riešení rôznych spoločenských úloh: od celonárodnej úrovne napr. *Ekologický generel Slovenska* v mierke 1 : 500 000 až po úroveň projektov v mierke 1 : 5 000.

Súčasný právny postavenie tvorby krajinných plánov

Potreba vytvoriť právny rámec integrovaného manažmentu krajiny, založený na najnovších poznatkoch krajinskej ekológie, viedla k zakotveniu tejto problematiky do právneho poriadku SR. Postavenie krajinného (resp. krajinnoeekologického plánu) upravila novela zákona č. 237/2000 Z. z. (stavebného zákona). Podľa § 19 c, ods. 2 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov (stavebný zákon) „pre územný plán regiónu a územný plán obce sa v rámci prieskumov a rozborov sprava“

cúva optimálne priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia s prihliadnutím na krajinnoekologické, kultúrohistorické a socioekonomické podmienky (krajinnoekologický plán).“

Na základe objednávky Ministerstva životného prostredia SR vznikla metodika na vypracovanie krajinných/krajinnoekologických plánov (Hrnčiarová a kol., 2000). Cieľom bolo vytvoriť jednotný postup, ktorý by sa mohol s menšími modifikáciami použiť na celom Slovensku pre územné plány obcí v rámci prieskumov a rozborov v mierke 1 : 10 000 až 1 : 5 000. Ekologicky optimálne priestorové usporiadanie a využívanie územia vychádza zo stanovenia alternatívneho ekologického výberu – v rozhodovacích tabuľkách, čím sa získava prehľad o činnostiach vhodných a limitovaných pre daný typ krajinnoekologických komplexov. Výsledkom je mapa alternatívneho ekologického výberu. Ďalším výstupom je samotné vypracovanie krajinnoekologického plánu, ktorý vznikne konfrontáciou alternatívneho ekologického výberu so súčasťou krajinnou štruktúrou (stanovenie ekologickej únosnosti využívania územia). Súčasťou krajinnoekologického plánu sú opatrenia na zmiernenie niektorých negatívnych procesov v krajine, na zlepšenie funkčného využívania krajiny, ako aj na zlepšenie životného prostredia.

V r. 2000 – 2001 sa tento metodický postup overil na dvoch modelových úlohách s využitím GIS. Išlo o územie Vysokých Tatier (spracovateľ: Slovenská agentúra životného prostredia) a územie mesta Banská Štiavnica a obce Štiavnické Bane (spracovateľ: Ekojet Bratislava). Metodický postup nebol oficiálne schválený a pre spracovateľov krajinnoekologických plánov je iba určitým odporúčaním.

Súčasný stav, v ktorom sa integrácia ekologických požiadaviek manažmentu funkčného využitia krajiny a jej priestorového usporiadania zabezpečuje len v rámci stavebného zákona, je z mnohých aspektov nevyhovujúci. Zaradenie krajinnoekologického plánu do časti prieskumov a rozborov bolo už od prijatia spomínanej novely stavebného zákona podrobené oprávnenej kritike. Takýmto postavením sa nenapĺňa požadovaná úloha krajinnoekologického plánu. V ďalších etapách tvorby územnoplánovacej dokumentácie je krajinnoekologický plán iba jedným z územnoplánovacích podkladov, ktorého zásady sú akceptované v návrhu územného plánu regiónu alebo obce. Rozsah a hĺbku jeho akceptovania v územných plánoch nestanovuje zákon, do značnej miery sú závislé od zhodnotenia dôsledkov krajinnoekologického plánu na riešenie rozvoja územia obstarávateľom územnoplánovacej dokumentácie a výsledkami pripomienkovania jednotlivých etáp spracovania územného plánu regiónu a obcí až

po jeho schválenie v zastupiteľstvách vyšších územných celkov alebo obcí.

Napr. pri spracovaní zmien a doplnkov územného plánu sa ešte nestalo pravidlom, aby sa prehodnocovali aj podmienky na realizáciu opatrení vyplývajúcich zo záverov krajinnoekologického plánu, ak bol pre toto územie vypracovaný. Treba preto hľadať najvhodnejšie postavenie krajinného plánovania v plánovacom procese a jasne definovať jeho systémovú polohu s kompetenciami a inštitucionálnym zabezpečením.

Od r. 2004 je krajinný plán definovaný aj v § 13 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch (vodný zákon) v znení neskorších predpisov. Vo vodnom zákone je upresnený plán manažmentu povodia a definuje sa tiež väzba na krajinný plán: „*plán manažmentu povodia sa povinne využíva v krajinnom plánovaní alebo môže byť krajinným plánom.*“ Už toto svedčí o tom, že plán manažmentu povodia by mal byť komplexným dokumentom s programom požadovaných environmentálnych opatrení. Do zákona o vodách sú zahrnuté aj vybrané princípy integrovaného manažmentu krajiny zamerané na ochranu a racionálne využívanie prírodných zdrojov, zabezpečenie ochrany pred prejavom prírodných rizík a hazardov, zabezpečenie ochrany životného prostredia i na zabezpečenie ochrany prírody, biodiverzity a celkovej stability krajiny.

Vízia nového účinného nástroja na zabezpečenie ochrany, plánovania, manažmentu a tvorby krajiny – zákon o krajinnom plánovaní

Ako sme už uviedli, súčasná pozícia krajinnoekologického plánu len ako súčasť prieskumov a rozborov nie je adekvátna. Rovnako nie je možné redukovat úlohu krajinného plánovania iba do polohy podkladu na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie. O to zodpovednejšie sa začalo pristupovať k príprave návrhu zákona o krajinnom plánovaní. Základom bolo uznesenie vlády SR č. 482 B.1 z 11. júna 2003, ktoré ukladá Ministerstvu životného prostredia SR v spolupráci s Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR vypracovať návrh zákona o krajinnom plánovaní. Príprava zákona vyplynula aj z § 16 zákona č. 575/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov (tzv. kompetenčného zákona). Tento zákon ukladá presnejšie vymedziť ekologické aspekty územného plánovania, ktoré zostali na Ministerstve životného prostredia SR po prechode kompetencií v územnom plánovaní a stavebnom poriadku na Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Pri príprave zákona o krajinnom plánovaní sa vychádzalo z toho, že krajinné plánovanie má oporu v Európskom dohovore o krajine. Rada Európy

prostredníctvom Dohovoru zverejneného vo Florencii r. 2000 (http://www.coe.int/t/e/Cultural_Co-operation/Environment/Landscape) vyzvala členské štáty k nasledujúcim záväzkom:

- právne uznať krajinu ako základnú zložku prostredia obyvateľstva, ako vyjadrenie rozmanitosti ich spoločného kultúrneho a prírodného dedičstva a základ identity,
- zaviesť a realizovať krajinné koncepcie zamerané na ochranu, plánovanie a manažment krajiny,
- zaviesť postupy pre účasť širokej verejnosti, miestnych a regionálnych orgánov zainteresovaných na definovaní a realizovaní krajinných koncepcií,
- integrovať krajinu do regionálnych, územnoplánovacích, kultúrnych, environmentálnych, poľnohospodárskych, sociálnych a hospodárskych koncepcií a do koncepcií s možným priamym alebo nepriamym vplyvom na krajinu.

Aj to bol dôvod, prečo sa krajinné plánovanie stalo jedným z pilierov *Národného programu implementácie Európskeho dohovoru o krajine*. Zákon sa preto už od začiatku pripravoval ako významný nástroj umožňujúci efektívne implementovať Európsky dohovor o krajine a ďalšie súvisiace medzinárodné záväzky (napr. Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva, Paríž, 1972; Rámcový dohovor o ochrane a udržateľnom rozvoji Karpát, Kyjev, 2003 a Rámcovú smernicu o vodách, EK, 2000).

Jedným z cieľov prípravy vstupných téz pre takýto zákon bolo zabezpečiť účinnú previazanosť územného a krajinného plánovania vo všetkých etapách ich tvorby. V tomto duchu sa hľadali východiská na formulovanie krajinného plánovania. Zákon mal byť hlavnou súčasťou integrovaného manažmentu krajiny založeného na poznaní potenciálov a limitov územia. Rovnako ako je manažment krajiny nemysliteľný bez systematického plánovacieho prístupu, aj krajinné plánovanie stráca zmysel bez systémových vzťahov k ostatným plánovacím nástrojom, ako aj, či najmä, k výkonným nástrojom operatívneho manažmentu.

Pri formulovaní východísk či vízie takejto právnej normy sa vychádzalo z analýz súčasného právneho poriadku a jeho konfrontácie s potrebami praxe manažmentu krajiny. Podľa tejto vízie mal zákon presadzovať princípy udržateľného rozvoja, integrovaný manažment krajiny, požiadavky na kvalitu životného prostredia a ekologické využívanie krajiny. Mal vytvárať integrované odborné podklady, ktorými by sa usmerňovali viaceré plánovacie procesy a procesy rozvoja územia, najmä územné plánovanie, plány manažmentu povodí, lesné hospodárske plány, programy odpadového hospodárstva, projekty pozemkových úprav, dokumenty na podporu regionálneho rozvoja, strategické plány a koncepcie iných rezortov dotýkajúcich

sa krajiny. Za osobitne dôležité vo vzťahu k integrovanému manažmentu krajiny sa považovalo to, aby súbor opatrení, limitov a návrhov optimálneho ekologického využívania krajiny v krajinnoplánovacej dokumentácii tvoril základný podklad na vydanie tzv. integrovaného stanoviska štátnej správy starostlivosti o životné prostredie (Králik a kol., 2007).

Spolupráca akademickej obce na príprave zákona o krajinnom plánovaní

Pri príprave zákona sa vychádzalo z pozitívnych skúseností získaných v oblasti krajinného plánovania u nás i v zahraničí. „Filozofickým“ základom bola metodika LANDEP, zameraná na ekologickú optimalizáciu využívania krajiny. Navrhovaný zákon však tento metodický základ dopĺňal o ďalšie požiadavky vyplývajúce z Európskeho dohovoru o krajine, Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva a ďalších súvisiacich dokumentov a právnych predpisov. Do metodického základu tvorby zákona o krajinnom plánovaní vstúpili preto aj ďalšie metodické postupy zamerané na hodnotenie krajinného obrazu, krajinného rázu, vizuálnych dôsledkov ľudských činností v krajine, postupy na vymedzenie krajinných typov, postupy integrovaného manažmentu krajiny, postupy hodnotenia environmentálnej kvality, environmentálnej bezpečnosti a ďalšie.

Na príprave návrhu zákona o krajinnom plánovaní sa okrem kompetentných pracovníkov príslušných rezortov a ich odborných organizácií podieľali aj ďalší domáci a zahraniční experti. Boli do nej zapojené organizácie, ktoré sa zúčastnili už na príprave požiadaviek na pristúpenie Slovenska k Európskemu dohovoru o krajine. Diskusiu medzi kompetentnými pracovníkmi MŽP SR a MVR SR, zodpovednými za prípravu návrhu zákona, odborníkmi z akademickej sféry a mimovládnych organizácií podporili tiež viaceré odborné podujatia. V júni 2004 to bol pracovný seminár *Interferencia krajinného a územného plánovania* na pôde Fakulty architektúry STU v Bratislave, na ktorom sa diskutovalo o súčasných východiskách podporujúcich prípravu zákona a tiež sa poukázalo na problémy sprežívajúce doterajšie uplatňovanie krajinného plánovania v praxi. Prijali sa spoločné závery, ktorých cieľom bolo prispieť k skvalitneniu, efektívnosti a všeobecnej akceptácii výsledkov plánovacieho procesu (Finka, Lešinská, 2004). V marci 2005 Fakulta architektúry STU v Bratislave (SPECTRA), Slovenská asociácia pre krajinnú ekológiu, Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave, Ústav krajinej ekológie SAV v spolupráci s MŽP SR zorganizovali medzinárodnú konferenciu *Krajinnoeologické plánovanie v rozšírenej Európskej únii* (Kozová, Finka, 2006). Cieľom bolo vy-

tvoriť priestor na diskusiu o súčasnej úlohe krajinného plánovania ako nástroja udržateľného rozvoja v Európe v kontexte Európskeho dohovoru o krajine, o vzťahu krajinného plánovania k územnému plánovaniu, regionálnemu rozvoju, integrovanému plánovaniu a manažmentu povodí a sektorovým rozvojovým plánom. Na konferencii sa prezentoval návrh pripravovaného zákona o krajinnom plánovaní, čím sa vytvorila možnosť ešte v priebehu jeho prípravy prediskutovať niektoré zásadné body so špičkovými domácimi a zahraničnými odborníkmi.

Ciele zákona o krajinnom plánovaní

Návrh zákona o krajinnom plánovaní reagoval na priblíženie sa právu Európskej únie a ďalším medzinárodným právnym dokumentom, o ktorých sme sa už zmienili. Krajinné plánovanie by malo:

- zabezpečiť uplatnenia ekologických aspektov územného plánovania,
- zabezpečiť ekologicky optimálnu priestorovú organizáciu územia,
- zosúladiť priestorové požiadavky hospodárskych a iných činností človeka s krajinnoeologickými podmienkami územia.

Hlavné ciele zákona o krajinnom plánovaní:

- V rámci integrovaného manažmentu krajiny vytvárať predpoklady na zachovanie prírodného bohatstva, krajinného rázu a kvality životného prostredia.
- Vytvárať integrované odborné podklady na presadenie a realizáciu priorít, zásad ochrany a ekologického využívania krajiny v prospech verejných záujmov, ktoré sa premietajú do integrovaného stanoviska orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie usmerňujúceho územné plánovanie, plány manažmentu povodí, lesné hospodárske plány, programy odpadového hospodárstva, projekty pozemkových úprav, dokumenty na podporu regionálneho rozvoja, strategické plány a koncepcie iných rezortov dotýkajúcich sa krajiny.
- Určovať limity a obmedzenia využívania prírodných zdrojov, ktoré usmerňujú využívanie krajiny, a tak zabezpečujú environmentálnu bezpečnosť investícií v nej.

Navrhovaná štruktúra zákona pozostávala zo základných ustanovení, cieľov, úloh a nástrojov, podkladov a krajinnoplánovacích informácií, nástrojov krajinného plánovania, obstarávania a spracovania krajinnoplánovacej dokumentácie, pôsobnosti orgánov štátnej správy a územnej samosprávy, spoločných ustanovení, prechodných a záverečných ustanovení.

Návrh zákona definoval nástroje (krajinnú štúdiu, koncepciu ochrany a ekologického využívania krajiny

Slovenska a krajinné plány – regionálne a miestne), ktorými by sa tieto úlohy mali realizovať, určoval obstarávateľa uvedených nástrojov, charakterizoval postup obstarávania a spracovania krajinnoplánovacej dokumentácie, upresňoval pôsobnosť štátnej správy a orgánov územnej samosprávy na úseku krajinného plánovania. V návrhu zákona o krajinnom plánovaní sa venovala pozornosť aj problematike krajinného obrazu, krajinného rázu a vymedzil tiež krajinné typy (krajinné typy s charakteristickými znakmi krajinného rázu, krajinné typy s historickou krajinnou štruktúrou, krajinné typy ohrozené a poškodené z environmentálneho hľadiska a ďalšie krajinné typy vyžadujúce špecifické formy hospodárenia).

Príprava zákona o krajinnom plánovaní prebiehala paralelne s prípravou nového zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku a nie vždy to bolo vo vzájomnom súlade. V priebehu r. 2006 sa uskutočnili viaceré rozporové konania k zneniu obidvoch pripravovaných zákonov. K hlavným rozporom a nejasnostiam patrili:

- chápanie krajinného plánovania ako určitého „duálneho“ systému k územnému plánovaniu,
- požiadavka presne vymedziť limity rozvoja územia, čo však možno veľmi ťažko univerzálne stanoviť, keďže limity závisia aj od špecifických podmienok každého územia,
- nejasnosti v spôsobe vymedzenia lokalít so špecifickým režimom starostlivosti o krajinu (t. j. tých cenných lokalít, ktoré nepatria medzi chránené podľa zákona o ochrane prírody a krajiny),
- nejasnosti v spôsobe vymedzenia záväznej a smernej časti krajinného plánu,
- určenie obstarávateľa krajinnnej dokumentácie (t. j. kto bude znášať finančné náklady: obec a vyšší územný celok alebo štát).

Z prerokovania rozporov k novému stavebnému zákonu s MŽP SR v oblasti krajinného plánovania, konaného 25. júla 2006 na MVR SR, vyplynul spoločný záver: „*pripraviť v novom stavebnom zákone návrh doplnených ustanovení z hľadiska problematiky krajinného plánovania.*“

Predpokladaný postup integrovania požiadaviek krajinného plánovania do vybraných právnych predpisov

Zo súčasného stavu (august, 2007) možno vyvodiť, že v najbližších rokoch sa nebude pokračovať v príprave samostatného zákona o krajinnom plánovaní. Časť požiadaviek krajinného plánovania sa premietne do nového stavebného zákona. Ide napr. o povinnosť orgánov životného prostredia obstaráť krajinársku štúdiu pre vybrané územia, a to v spolupráci s krajskými

lesnými i pozemkovými úradmi a schvaľovať zadanie pre krajinársku štúdiu. Krajinárska štúdia by sa mala obstaráť najmä pre územia vyžadujúce osobitný režim starostlivosti a bude jedným z územnoplánovacích podkladov.

Samotná územnoplánovacia dokumentácia by mala obsahovať aj krajinnoekologickú časť. Napr. v záväznej časti územného plánu by mali byť obsiahnuté (podobne ako je to už v platných právnych predpisoch) zásady ochrany prírody i ochrany a tvorby krajiny.

Ďalšie požiadavky krajinného plánovania by sa mali formou novely integrovať do zákona o ochrane prírody a krajiny. Pôjde napr. o definovanie a spôsob hodnotenia charakteristického vzhľadu krajiny, charakteristických črt krajiny a splnenie ďalších požiadaviek vyplývajúcich z Európskeho dohovoru o krajine.

Novela zákona o ochrane prírody a krajiny by mala obsahovať aj postup vymedzenia oblastí alebo lokalít s osobitným režimom starostlivosti. Mali by to byť časti, ktoré reprezentujú krajinné typy so špecifickými znakmi krajinného rázu s ojedinelým výskytom, krajinné typy s významnými historickými krajinnými štruktúrami, krajinné typy vyžadujúce špecifické formy obhospodarovania, ako aj krajinné typy ohrozené a poškodené z environmentálneho hľadiska alebo ohrozené prírodnými činiteľmi.

Niektoré požiadavky krajinného plánovania sú už zakotvené v zákone o ochrane prírody a krajiny, v zákone o pozemkových úpravách, zákone o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, zákone o lesoch, zákone o vodách a ďalších právnych predpisoch. Otázne je, či je to postačujúce. V niektorých štátoch sú požiadavky krajinného plánovania integrované do viacerých právnych predpisov (podobne sa to v súčasnosti pripravuje na Slovensku). Ukazuje sa však, že dobre koncipovaný zákon o krajinnom plánovaní by mohol vniesť do plánovacieho a následne do rozhodovacieho procesu novú kvalitu. Napr. pripravovaný zákon o krajinnom plánovaní prvýkrát definoval pojem *integrovanej manažment krajiny* ako komplexnú starostlivosť o krajinu, prostredníctvom ktorej sa usmerňujú zmeny vyvolané hospodárskymi, sociálnymi a environmentálnymi požiadavkami spoločnosti. Veľmi dôležitým výstupom z procesu krajinného plánovania malo byť integrované stanovisko štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, spracované v súlade so záväznou a smernou časťou schváleného krajinného plánu. Toto stanovisko malo nahradiť čiastkové vyjadrenia orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie v zmysle platnej legislatívy v procesoch pripomienkovania a schvaľovania plánovacej dokumentácie spojenej s využitím krajiny. Stanovisko malo slúžiť ako efektívny nástroj štátnej správy starostlivosti o životného prostredia.

Prax ukáže, do akej miery sa osvedčí integrovanie požiadaviek krajinného plánovania do plánovacieho procesu cez vybrané právne predpisy. Bude to však záležať nielen od samotných právnych predpisov, ale aj od spôsobu ich uplatňovania. Viaceré požiadavky krajinného plánovania, ktoré budú integrované do existujúcich, resp. pripravovaných právnych predpisov, sú nové. To si nevyhnutne vyžiada spoluprácu vedcov a odborníkov z krajinnej ekológie a príbuzných vedných disciplín na príprave metodických pokynov a manuálov. Vo viacerých úlohách sa môžu efektívne využiť výsledky už vypracovaných vedeckých domácich a zahraničných projektov. Perspektívne sa budú môcť veľmi dobre využiť aj pripravované výstupy z *Národného programu implementácie Európskeho dohovoru o krajine*.

Vypracovanie článku bolo podporené z projektu KEGA č. 3/5149/0: Medziuniverzitná obsahová integrácia študijných programov zameraných na krajinné plánovanie.

Literatúra

- Finka, M., Lešínská, L.: Hľadanie optimálnych väzieb krajinného a územného plánovania. *Život. Prostr.* 38, 2004, 3, s. 165 – 166.
- Hrnčiarová, T., Ružička, M., Izakovičová, Z., Hrašna, M., Bedrna, Z., Drdoš, J., Supuka, J.: Metodický postup ekologicky optimálneho využívania územia v rámci prieskumov a rozborov pre územný plán obce. Bratislava : MŽP SR, združenie KRAJINA 21, 2000, 136 s. http://www.coe.int/t/e/Cultural_Co-operation/Environment/Landscape/ 30. júl 2007.
- Kozová, M., Finka, M.: Závěry a odporúčania. Zborník z konferencie *Krajinné plánovanie v rozšírenej Európskej únii*, 14 – 15. 3. 2005. CD. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2006.
- Králik, J., Kozová, M., Finka, M., Mišíková P., Jančura, P., Chocholová, M., Chomjak, P.: Východiská pre legislatívny rámec krajinného plánovania – vízia nástroja na zabezpečenie ochrany, plánovania, manažmentu a tvorby krajiny. In: *Krajinná ekológia na Slovensku* (pracovná verzia monografie pripravenej k Svetovému kongresu IALE 2007). Bratislava : PRIF UK, 2007 (v tlači).

Prof. RNDr. Mária Kozová, CSc., Katedra krajinnej ekológie PRIF UK, Mlynská dolina B-2, 842 15 Bratislava, kozova@fns.uniba.sk

Prof. Ing. arch. Maroš Finka, Ústav urbanizmu Fakulty architektúry STU, Námestie slobody 19, 812 45 Bratislava, finka@fa.stuba.sk

Mgr. Pavlína Mišíková, Ministerstvo životného prostredia SR, Nám. L. Štúra 1, 812 35 Bratislava misikova.pavlina@enviro.gov.sk